

Kommentar till bestämmelser

Kyrkostyrelsens beslut med närmare bestämmelser om inbördes arrangemang vid genomförande av direkta val

Kommentar till
SvKB 2020:14

Definitioner

1 § I dessa bestämmelser avses med

– *dataskyddsförordningen*: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning),

– *enhet*: församling som inte ingår i ett pastorat, pastorat, stift och kyrkostyrelsen.

I paragrafen finns definitioner av termer som förekommer i dessa bestämmelser.

Gemensamt personuppgiftsansvar

2 § Församlingar som inte ingår i ett pastorat, pastorat, stift och kyrkostyrelsen har ett gemensamt personuppgiftsansvar för de personuppgiftsbehandlingar som sker inom ramen för direkta val enligt 38 kap. kyrkoordningen (kyrkoval).

I enlighet med artikel 26 i dataskyddsförordningen fastställs i 3–5 och 8–10 §§ hur ansvaret för personuppgiftsbehandlingar enligt denna paragraf är fördelat.

Paragrafen anger att personuppgiftsansvaret för de personuppgiftsbehandlingar som sker i kyrkovalet är gemensamt mellan de olika kyrkliga enheterna.

Bestämmelsen tar sin utgångspunkt i artikel 26 i dataskyddsförordningen som anger att om två eller flera personuppgiftsansvariga gemensamt fastställer ändamålen med och medlen för behandlingen ska de vara gemensamt personuppgiftsansvariga. Av inledningstexten till nionde avdelningen i kyrkoordningen framgår bland annat att människor väljs till olika förtroendeuppdrag och för att överlägga och fatta beslut på hela gemenskapens vägnar. Svenska kyrkan har den ordningen att de kyrkotillhöriga väljer sina företrädare i beslutande organ genom demokratiska val. Därigenom ger de kyrkliga valen var och en som tillhör kyrkan en möjlighet att ta ansvar för hur församlingen ska fullgöra sin grundläggande uppgift och hur stiftet och den nationella nivån ska främja den uppgiften. Valsystemet kan utformas på olika sätt så länge grundläggande värden tas till vara. Dit hör rätten till fria val som ger möjlighet för var och en att med lika rösträtt välja enligt sin egen övertygelse. Valhandlingen har också betydelse som ett uttryck för samhörighet med kyrkan. Det är därför också naturligt att de personuppgifter som behandlas inom ramen för kyrkovalet görs inom ramen för ett gemensamt ansvar.

När det föreligger ett gemensamt ansvar mellan flera personuppgiftsansvariga ska dessa under öppna former fastställa sitt respektive ansvar för att fullgöra

skyldigheterna enligt förordningen i ett så kallat inbördes arrangemang. De efterföljande bestämmelserna är avsedda att utgöra ett inbördes arrangemang i enlighet med kraven i dataskyddsförordningens artikel 26.

Arrangemanget ska återges på ett lämpligt sätt och tillgängliggöras för den registrerade vilket bland annat sker genom att kyrkoordningen och kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2019:17) med närmare bestämmelser om direkta val samt dessa bestämmelser offentliggörs för allmänheten och därutöver ytterligare tillgängliggörs på Svenska kyrkans hemsida och på andra lämpliga sätt.

Att ha ett inbördes arrangemang mellan enheterna förenklar kontakten för den registrerade. När det föreligger ett gemensamt personuppgiftsansvar kan den registrerade vända sig till vilken av enheterna som helst och de ska då säkerställa, antingen själva eller genom att lämna ärendet vidare till rätt enhet, att den registrerade får nödvändig hjälp och kan utöva sina rättigheter. Genom dessa bestämmelser fastställs och tydliggörs denna möjlighet för den registrerade.

I kyrkovalet har merparten av de kyrkotillhöriga rösträtt. Dessa benämns röstberättigade och de behandlingar som är nödvändiga för att hantera röstberättigade regleras genom det inbördes arrangemang som finns i kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2009:9) med närmare bestämmelser om kyrkobokföring i Svenska kyrkan. Det innebär att all personuppgiftsbehandling av röstberättigade som görs inom ramen för kyrkovalet, både behandlingar som utförs i de system som tillhandahålls av kyrkostyrelsen för genomförande av kyrkovalet och i något led utförs utanför ett IT-system inkluderas i nämnda SvKB. Exempelvis gör valnämnden noteringar i röstlängden utanför ett IT-system men som ett led i att genomföra kyrkovalet.

De krav som enligt bestämmelserna om direkta val ställs på en nomineringsgrupp innebär inte ett krav på att gruppen ska vara en juridisk person. En nomineringsgrupp företräds av ett anmält ombud och det är i många fall fråga om en mindre grupp fysiska personer som gått samman för att kandidera till förtroendeuppdrag inom Svenska kyrkan. Av denna anledning anses en nomineringsgrupp inte ha ett gemensamt personuppgiftsansvar med enheterna vid genomförande av kyrkovalet. Enheterna har inte heller något ansvar för de behandlingar som en nomineringsgrupp utför utanför de system som tillhandahålls av kyrkostyrelsen för genomförande av kyrkovalet eller före den tidpunkt då kandidatförklaringen har inkommit till stiftsstyrelsen.

Församlingens och pastoratets ansvar

3 § Varje församling som inte ingår i ett pastorat och varje pastorat ansvarar för att tillämplig dataskyddsreglering efterlevs för de behandlingar av personuppgifter som församlingen utför i enlighet med 38 kap. 3–5, 53 och 58 §§ kyrkoordningen samt 13 och 14 §§ kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2019:17) med närmare bestämmelser om direkta val eller som annars utförs som ett led i församlingens eller pastoratets verksamhet.

Även om personuppgiftsansvaret är gemensamt följer det av praxis att fördelningen inte behöver vara jämn. Denna paragraf, tillsammans med 4 och 5 §§, tydliggör att det huvudsakligen faller på den enhet som enligt Svenska kyrkans bestämmelser ansvarar för en viss behandling att se till att dataskyddsregleringen efterlevs för den behandlingen. Paragrafen syftar till att reglera detta för församlingar som inte ingår i ett pastorat och pastorat.

Det framgår av 38 kap. 3 § kyrkoordningen att det i varje församling som inte ingår i ett pastorat och i ett pastorat ska finnas en valnämnd med ansvar för

valets genomförande. Valnämnden, är – när en församling ingår i ett pastorat – alltså alltid ett verkställande organ i pastoratet, som ansvarar för genomförandet på lokal nivå. Personuppgiftsansvaret för att genomföra kyrkovalet i församlingar som ingår i pastoratet torde därför generellt vila hos pastoratet.

Valnämnden behandlar endast i mindre utsträckning personuppgifter för att genomföra kyrkovalet. Det förekommer dock vissa behandlingar med stöd av de system som tillhandahålls av kyrkostyrelsen för genomförande av kyrkovalet även om de flesta behandlingarna görs utanför ett systemstöd. Personuppgiftsansvaret för 38 kap. 3–5, 53 och 58 §§ kyrkoordningen samt 13 och 14 §§ kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2019:17) med närmare bestämmelser om direkta val ligger huvudsakligen hos församlingen/pastoratet. Personuppgiftsbehandlingarna i församlingen/pastoratet rör främst valnämndens arbete och däribland att sköta administrationen med röstmottagare och valförrättare.

Stiftets ansvar

4 § Varje stift ansvarar för att tillämplig dataskyddsreglering efterlevs för de behandlingar av personuppgifter som stiftet utför i enlighet med 38 kap. 2, 23, 23 a, 25, 29, 31, 59–61, 70, 71, 83 och 84 §§ kyrkoordningen samt 1, 2 och 7 §§ kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2019:17) med närmare bestämmelser om direkta val eller som annars utförs som ett led i stiftets verksamhet.

Denna paragraf reglerar de behandlingar för vilka personuppgiftsansvaret huvudsakligen ligger hos stiftet. Stiftsstyrelsen har enligt 38 kap. 2 § kyrkoordningen det övergripande ansvaret för alla direkta val inom stiftet och för utbildning av valnämnderna. Stiftet behandlar i stor utsträckning personuppgifter i syfte att genomföra kyrkovalet och bär således en stor del av personuppgiftsansvaret. Personuppgiftsansvaret för personuppgiftsbehandlingarna i 38 kap. 2, 23, 23 a, 25, 29, 31, 59–61, 70, 71, 83 och 84 §§ kyrkoordningen samt 1, 2 och 7 §§ kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2019:17) med närmare bestämmelser om direkta val ligger huvudsakligen hos stiftet. Personuppgiftsbehandlingarna i stiftet rör främst administration av gruppbeteckningar, hantering av kandidatförklaringar, fastställande av grupp- och kandidatförteckningar, slutlig sammanräkning och administration av kyrko- och stiftsfullmäktige och deras ledamöter.

I några av de ovan omnämnda paragraferna regleras uppgifter för både stifts- och kyrkostyrelsen. I de fall paragrafen omnämner flera olika enheter åligger ansvaret stiftsstyrelsen i den omfattning som bestämmelserna avser stiftsstyrelsen.

Kyrkostyrelsens ansvar

5 § Kyrkostyrelsen ansvarar för att tillämplig dataskyddsreglering efterlevs för de behandlingar av personuppgifter som kyrkostyrelsen utför i enlighet med 38 kap. 1, 23, 23 a, 25, 29, 59, 83 och 84 §§ kyrkoordningen samt 2 och 14 §§ kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2019:17) med närmare bestämmelser om direkta val eller som annars utförs som ett led i den nationella nivåns verksamhet.

Kyrkostyrelsen ansvarar också för att tillämplig dataskyddsreglering efterlevs för de behandlingar som utförs i syfte att säkerställa att övriga behandlingar kan utföras på ett säkert sätt och följas upp i efterhand.

Denna paragraf reglerar de behandlingar för vilka personuppgiftsansvaret huvudsakligen ligger hos kyrkostyrelsen. Det följer av 38 kap. 1 § kyrkoordningen att det övergripande ansvaret för kyrkovalet åligger kyrkostyrelsen.

Kyrkostyrelsen behandlar i stor utsträckning personuppgifter, främst för att bistå de andra enheterna men även för det gemensamma ändamålet att genomföra kyrkoval. För dessa behandlingar bär kyrkostyrelsen en större del av ansvaret. Personuppgiftsansvaret för personuppgiftsbehandlingarna i 38 kap. 1, 23, 23 a, 25, 29, 59, 83 och 84 §§ kyrkoordningen samt 2 och 14 §§ kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2019:17) med närmare bestämmelser om direkta val ligger huvudsakligen hos kyrkostyrelsen. De personuppgiftsbehandlingar som kyrkostyrelsen utför rör främst administration av gruppbehandlingar, slutlig sammanräkning och administration av valet till kyrkomötet.

I några av de ovan omnämnda paragraferna regleras uppgifter för både stifts- och kyrkostyrelsen. I de fall paragrafen omnämner flera olika enheter åligger ansvaret kyrkostyrelsen i den omfattning som bestämmelserna avser kyrkostyrelsen.

Andra stycket syftar främst till att reglera användarhantering, loggning och annan behandling av användarna i de system som tillhandahålls av kyrkostyrelsen för genomförande av kyrkovalet. Detta inkluderar behandling av användar-id, loggdata, IP-adresser och namn på användare. Då det är den nationella nivån som administrerar mycket av detta är det naturligt att kyrkostyrelsen har det huvudsakliga personuppgiftsansvaret för dessa behandlingar.

Information till den registrerade

6 § Den enhet som samlar in personuppgifter från eller om den registrerade ska informera denne om hur personuppgifterna behandlas och om de rättigheter som den registrerade har i enlighet med artikel 13 och 14 i dataskyddsförordningen.

Denna paragraf reglerar den så kallade informationsplikten i dataskyddsförordningen. Artikel 13 reglerar detta för uppgifter som samlas in direkt från den registrerade medan artikel 14 reglerar detta för uppgifter som inte samlas in från den registrerade själv. Information om personuppgiftsbehandlingen ska lämnas till den registrerade utom i vissa undantagsfall vilket beskrivs närmare i artiklarna. Det är den enhet som inhämtar uppgifterna, antingen direkt eller indirekt, som i normalfallet har lättast att informera om detta, varför det faller på den insamlade enheten att fullgöra informationsplikten. Exempelvis fullgörs informationsplikten för kandidater i kyrkovalet genom att de får del av och undertecknar en kandidatförklaring. I kandidatförklaringen finns ett avsnitt om hur enheterna behandlar kandidatens personuppgifter. Ett annat exempel är användare i grupp- och kandidatsystemet. De får ta del av personuppgiftsinformationen när de registrerar sig som användare eller när de loggar in i systemet och på så vis fullgörs informationsplikten gentemot dem.

I vissa fall åtar sig kyrkostyrelsen att utarbeta lämpligt informationsmaterial enligt artikel 13 och 14 i dataskyddsförordningen, även om det huvudsakliga personuppgiftsansvaret inte åligger kyrkostyrelsen. Informationen tillgängliggörs för den registrerade på en lättillgänglig plats och respektive enhet som omfattas av det gemensamma ansvaret kan hänvisa till den plats som kyrkostyrelsen har valt att publicera materialet på.

Den registrerades rättigheter

7 § Om en enhet mottar en begäran från en registrerad som vill utöva sina rättigheter enligt kapitel III i dataskyddsförordningen och ansvaret för hanteringen ligger hos en annan enhet, ska den enhet som mottog begäran skyndsamt överlämna all nödvändig information om begäran till den ansvariga

enheten för fortsatt hantering där. Den enhet som mottog begäran ska också informera den registrerade om att begäran har överlämnats.

I 56 kap. 5 § kyrkoordningen finns bestämmelser om avslagsbeslut i ärenden gällande information, rättelse, radering, begränsning och uttag respektive överflyttning av personuppgifter på den registrerades begäran. I 56 kap. 7 § finns bestämmelser om överklagande av sådana beslut.

Denna paragraf reglerar hanteringen av en begäran från en registrerad att denne vill utöva sina rättigheter enligt dataskyddsförordningen. I likhet med regleringen i stort är underlättandet för den registrerade i fokus. Det ska vara lätt för den registrerade att vända sig till vilken enhet som helst inom kyrkan och få sitt ärende behandlat skyndsamt och på ett rättssäkert sätt. Vidare ska den registrerade hållas informerad om vilken enhet som hanterar dennes begäran.

I *andra stycket* har tagits in en hänvisning till kyrkoordningens bestämmelser om att en registrerad har rätt att få ett överklagbart beslut och om överklagande av sådana beslut i de fall en registrerads begäran om att utöva sina rättigheter enligt kapitel III i dataskyddsförordningen helt eller delvis avslås.

Hantering av personuppgiftsincidenter

8 § Kyrkostyrelsen ansvarar för att, i enlighet med artikel 33 i dataskyddsförordningen, anmäla personuppgiftsincidenter som är direkt hänförliga till de system som tillhandahålls av kyrkostyrelsen för genomförande av kyrkovalet till ansvarig tillsynsmyndighet. Om en incident upptäcks av en församling, ett pastorat eller ett stift åligger det församlingen, pastoratet eller stiftet att snarast informera kyrkostyrelsen om incidenten.

Kyrkostyrelsen ansvarar för att, i enlighet med artikel 34 i dataskyddsförordningen, informera de registrerade som berörs av incidenten.

9 § Den församling, det pastorat eller det stift som utför en personuppgiftsbehandling ansvarar för att, i enlighet med artikel 33 i dataskyddsförordningen, anmäla sådana personuppgiftsincidenter som inte ska anmälas av kyrkostyrelsen enligt 8 § till ansvarig tillsynsmyndighet.

Församlingen, pastoratet eller stiftet ansvarar då också för att, i enlighet med artikel 34 i dataskyddsförordningen, informera de registrerade som berörs av incidenten.

Församlingen, pastoratet eller stiftet ska också informera kyrkostyrelsen om incidenten.

Paragraferna 8 och 9 syftar till att skapa en enhetlig ordning för hantering och rapportering av personuppgiftsincidenter. Genom den föreslagna regleringen kommer det huvudsakligen endast, för varje enskild personuppgiftsincident, att vara en enhet som ska anmäla incidenten till tillsynsmyndigheten.

I *paragraf 8* regleras kyrkostyrelsens ansvar för personuppgiftsincidenter. I och med att kyrkostyrelsen har ett övergripande ansvar för de gemensamma systemen har kyrkostyrelsen även ett stort intresse av att få en överblick över de incidenter som sker. Detta för att bland annat upptäcka och analysera eventuella systematiska problem i de system som tillhandahålls av kyrkostyrelsen för genomförande av kyrkovalet, vilka kan föranleda systemutveckling och andra förebyggande åtgärder. Genom att minska antalet aktörer som rapporterar personuppgiftsincidenter underlättas incidentrapporteringen till tillsynsmyndigheten.

I vissa fall ska de registrerade som drabbats av en personuppgiftsincident informeras om att så skett. I *andra stycket* regleras de fall där kyrkostyrelsen är skyldig att informera de registrerade.

I *paragraf 9* regleras när en församling, ett pastorat eller ett stift ska anmäla en incident. Det ligger i sakens natur att personuppgiftsincidenter inom kyrkovalets processer normalt är direkt hänförliga de system som tillhandahålls av kyrkostyrelsen för genomförande av kyrkovalet. Det kan t.ex. handla om att ett villkor i koden av misstag faller bort vid uppdatering av systemet extern kandidatvisning som medför att anmälda kandidater som inte lämnat kandidatförklaring men ändå lagts in i systemet visas för allmänheten. I undantagsfall torde det dock kunna inträffa att en personuppgiftsincident uppstår som inte är direkt hänförlig till något av de system som tillhandahålls av kyrkostyrelsen för genomförande av kyrkovalet. När en sådan incident uppstår åligger det den enhet som upptäcker incidenten att anmäla denna. Ett exempel på en personuppgiftsincident som relaterar till kyrkovalets process i stort men som inte är direkt hänförlig till de system som tillhandahålls av kyrkostyrelsen för genomförande av kyrkovalet, kan vara att en medarbetare i ett stift på grund av den mänskliga faktorn får sig tilldelad felaktig behörighet.

I vissa fall ska de registrerade som drabbats av en personuppgiftsincident informeras om att så skett. I *andra stycket* klargörs att det, i de fall en församling, ett pastorat eller ett stift ansvarar för att anmäla incidenten till tillsynsmyndigheten, också är den enheten som ansvarar för att informera den registrerade.

I *tredje stycket* anges att kyrkostyrelsen ska informeras om incidenter som sker på församlings-, pastorats- eller stiftsnivå. Syftet är att kyrkostyrelsen ska få en överblick över de incidenter som sker för att bland annat kunna upptäcka, analysera och åtgärda eventuella problem i de system som tillhandahålls av kyrkostyrelsen för genomförande av kyrkovalet i stort.

Anlitande av personuppgiftsbiträde

10 § En enhet som anlitar ett personuppgiftsbiträde är ensamt ansvarig för den behandling som personuppgiftsbiträdet utför.

Av artikel 28 i dataskyddsförordningen framgår att särskilda krav gäller för anlitande av personuppgiftsbiträden.

Om en enhet anlitar en extern leverantör, exempelvis ett IT-företag, för att bistå enheten i utförandet av en uppgift som ankommer på enheten inom ramen för det inbördes arrangemanget, ska det enligt dataskyddsförordningen finnas ett personuppgiftsbiträdesavtal mellan enheten och leverantören som bland annat reglerar att leverantören bara får behandla personuppgifter i enlighet med instruktioner från enheten. Det är mot denna bakgrund rimligt att enheten i ett sådant fall är ensamt personuppgiftsansvarig för personuppgiftsbiträdets behandling, vilket klargörs i *första stycket*.

I *andra stycket* erinras om de särskilda krav som dataskyddsförordningen i artikel 28 ställer på relationen mellan en personuppgiftsansvarig och dennes personuppgiftsbiträde. Av artikel 28 framgår bland annat att det ska finnas ett personuppgiftsbiträdesavtal och att biträdet endast får behandla personuppgifter enligt instruktion från den personuppgiftsansvariga.